

HULP AAN KLEINSCHALIGE ONDERWIJS PROJECTEN IN WEST-KENIA

op school begint 't

Algemene informatie over de stichting harambee

De Stichting Harambee is opgericht op 21 juni 2001 en is gevestigd te Bavel.

Oprichters en directie

Marianne Meijers – van Eijndhoven
Roel Meijers

Seminarieweg 3
4854 CA Bavel
T 0161-432946

M 06-51386924 Roel
M 06-15867857 Marianne
E info@harambeeholland.nl

Bestuur van de Stichting

Voorzitter Marjolein Rojo, Breda
marjolein@kokenpartners.com
Secretaris Henriëtte van Zuthem, Breda
henriettevanzuthem@ziggo.nl
Penningmeester Sjaak ten Hove, Breda
sjaak.ten.hove@vistra.com
Bestuurslid Ad van Ardenne, Rijen
vanardenne@wxs.nl
Bestuurslid Johan van Uffelen, Geertruidenberg
j.vanuffelen@bndestem.nl

Ondersteunende werkzaamheden

Algemeen Annet Schormans, Tilburg
Website Lex van de Vliet, Tjuna, Haarlem en Dick van Craaikamp, Breda
Vertaalwerk René van Eijndhoven, Tilburg
Drukwerk NPN Drukkers, Breda
Vormgeving Ron Schouwenaar, Smidswater, Breda
Adviezen COS Brabant, Tilburg en Jos Coumans, Bacoconsult, Tilburg
Accountant Accountantskantoor van Oers, Breda
Notaris Donald Sulzer, SulzerMirck Notarissen, Breda

Website www.harambeeholland.nl
Bank SNS Bank, rekeningnummer 87.93.59.161
t.n.v. Stichting Harambee te Bavel.

Stichting Harambee geeft een nieuwsbrief en een jaarverslag uit.
is in 2011 door Dagblad Trouw geplaatst op nr. 21 in de TOP 50 van de beste Goede Doelen.
is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Breda onder nummer 20102573.
is door de Belastingdienst officieel erkend als goed doel (ANBI).

Stichting Harambee werkt samen met:

In Nederland Stichting Sukaisa, Amsterdam | IMPULSIS, Utrecht
Wilde Ganzen, Hilversum | Tools to Work, Teteringen
In Kenia IcFEM Mission, Kimilili | John Were, Mumias, Fr. Peter Makokha,
Kimilili | Nascent Research & Development, Nairobi

Inhoud

1	Doelstelling en inleiding	5
2	Informatie Kenia algemeen	11
3	Community development	13
4	Verschillende aspecten bij onderwijsverbetering	17
5	Werkwijze van Stichting Harambee	21
6	Fondsenwerving	29
7	Toekomstvisie Stichting Harambee	30
8	10 Jaar Stichting Harambee: feiten en cijfers	32

Kamusinga Primary School okt. 2007

1 | Doelstelling en inleiding

Stichting Harambee heeft tot doel het leveren van een bijdrage aan verhoging van de levensstandaard van de mensen in West-Kenia door een substantiële verbetering van de kwaliteit van de onderwijs-mogelijkheden.

Met onze kleinschalige projecten sluiten wij aan bij de eerste drie Millenniumdoelen voor 2015:

1 De armoede halveren en minder mensen honger

Het aantal mensen dat in extreme armoede leeft, is in 2015 ten minste tot de helft teruggebracht ten opzichte van 1990

2 Alle kinderen naar school

In 2015 volgen alle kinderen in alle landen basisonderwijs

3 Mannen en vrouwen gelijkwaardig

Gendergelijkheid en empowerment van vrouwen zijn gerealiseerd, onder meer door gelijke participatie van jongens en meisjes in het onderwijs tot stand te brengen.

Werkgebied

Het werkgebied van Stichting Harambee bevindt zich op in West-Kenia aan de grens met Oeganda. Zij is actief op twee locaties: in de regio Kimilili en in de 50 km ten zuidwesten hiervan gelegen regio Mumias.

Kimilili ligt aan de voet van Mount Elgon (4300 m.) op ongeveer 1700 meter. Het is een groene regio, waar het veel kan regenen. Mumias ligt in het centrum van het suikerriet gebied en heeft een van de grootste suikerfabrieken van het land. Het zijn typische landbouwgebieden. Beide regio's zijn zeer dicht bevolkt.

Waarom West-Kenia?

Roel Meijers heeft van 1974 tot 1976 in het kader van ontwikkelingssamenwerking les gegeven als leraar wis- en natuurkunde op een middelbare school in Kimilili. In 1998 is Roel met zijn gezin mee gaan helpen bouwen aan klaslokalen op zijn oude school. Zij kwamen in contact met andere scholen die ook ondersteuning nodig hadden. Hier is toen daadwerkelijk hulp geboden. Op 21 juni 2001 werd Stichting Harambee opgericht om de hulp in goede banen te leiden. De fondsenwerving werd intensiever, werkwijze en visie werden steeds verder ontwikkeld en samenwerking met lokale partners werd gezocht. In Nederland kwam samenwerking tot stand met COS, IMPULSIS, Wilde Ganzen en Stichting Sukaisa.

Hulp ter plaatse en kleinschaligheid

Stichting Harambee wil mensen in hun eigen omgeving hulp bieden, om een menswaardig bestaan op te bouwen door de voorwaarden te scheppen, waarmee zij zelf voor hun ontwikkeling kunnen zorgen. Een van de meest fundamentele vormen van hulp hierbij is goed onderwijs. Dit is een belangrijke manier om mensen in de derde wereld uit hun afhankelijke positie te halen. Het gaat hierbij om beter onderwijs op kleuter, lagere, middelbare en technische scholen. De projecten omvatten veelal het bouwen en renoveren van klaslokalen, maar ook de aanschaf van schoolbanken, sanitaire voorzieningen, schoolboeken, gereedschappen en andere leermiddelen. Daarnaast is het verbeteren van de onderwijskwaliteit door het organiseren van cursussen en workshops een belangrijk aandachtspunt.

Wij willen de mensen ter plekke kleinschalig hulp bieden, omdat dat voordelen heeft:

- De geboden hulp is vaak effectief door de korte lijnen;
- Er zijn nauwelijks overheadkosten;
- Directe controle van het bestede geld;
- Directe verantwoordelijkheid bij de ontvanger;
- Donoren kunnen achteraf geïnformeerd worden over de besteding van de gelden met informatie over het project dat zij hebben gesteund.
- Er is een directe relatie tussen gever en ontvanger. Geven wordt dan: uitwisselen, dialoog, de kern van alle hulp!

Onze partners in Kenia ervaren kleinschalige hulp als effectief:

- Goede *follow up* door regelmatige persoonlijke bezoeken;
- Een goed begrip van de culturele context, hetgeen essentieel is voor succes;
- Denken in lokale initiatieven en oplossingen;
- Kleinere projecten zijn bij problemen goed op koers te houden en kunnen volledig voltooid worden;
- Relaties worden gedragen door mensen en verhoudingen en niet door cijfers en rapporten;
- Het overbruggen van de afstand met de Derde Wereld op een respectvolle, betrokken en directe wijze;
- Gewoonlijk erg kosteneffectief.

Een druppel op een gloeiende plaat?

Om met wijlen prins Claus te spreken: 'Mondiaal gezien, ja, maar de mensen om wie het gaat beleven het zeker niet als zodanig'. Wij hebben ervaren dat het voor hen veel betekent. Resultaten van leerlingen verbeteren, leerkrachten zijn meer gemotiveerd doordat ze betere voorzieningen hebben gekregen en er met hen wordt meegedacht over de problemen waar zij voor staan.

PROJECT KIMINGICHI PRIMARY SCHOOL | oude situatie, febr. 2006

PROJECT KIMINGICHI PRIMARY SCHOOL | nieuwe situatie, mrt. 2007

2 | Informatie Kenia algemeen

Kenia is een presidentiële republiek, ligt in Oost-Afrika en is gelegen op de evenaar. Het land is 16 maal zo groot als Nederland. Kimilili ligt in het uiterste westen van Kenia, aan de voet van Mount Elgon (4321 m.), de op een na hoogste berg van Kenia en vlak aan de grens met Oeganda. West-Kenia heeft een aangename klimaat met van maart tot en met mei en in mindere mate van augustus tot oktober een natte tijd. Verder is het er droog.

Nairobi is de hoofdstad, een westers aandoende stad, met veel criminaliteit, straatkinderen en grote sloppenwijken. Kenia heeft 40 miljoen inwoners en een hoge bevolkingsgroei en kent zoals zoveel Afrikaanse landen een groot Aids/HIV probleem met als gevolg veel weeskinderen.

Er zijn zo'n 40 verschillende stammen, De drie grootste bevolkingsgroepen zijn de Kikuyu's (midden-Kenia), de Luo's (rond Kisumu) en de Luya's (West-Kenia). 70% van de mensen heeft het christelijke geloof, door de missionarissen in de vorige eeuw in het land verspreid. Moslims wonen vooral aan de kust. De islam is door Arabische handelaren het land binnen gebracht. Tot slot zijn er nogal wat inheemse religies te vinden.

Kenia is een Engelse kolonie geweest en in 1963 onafhankelijk geworden. Kenyatta was de eerste president. Daarna nam Moi het roer over, die bijna 25 jaar het land heeft geregeerd en bekend stond om zijn corruptie. Eind 2002 is Kibaki tot nieuwe president gekozen; Voor ons is van belang dat hij **voor basisscholen vrij onderwijs** heeft doorgevoerd, d.w.z. dat ouders geen schoolgeld meer hoeven te betalen. Daardoor is er een enorme toeloop op lagere scholen gekomen; de financiële middelen voor betere voorzieningen zijn echter nog nauwelijks beschikbaar. Eind 2007 is Kibaki herkozen in een sfeer van onlusten en geweld waardoor veel mensen op de vlucht zijn geslagen.

In augustus 2010 werd via een referendum een nieuwe Keniaanse grondwet aangenomen met een meerderheid van 67%. Hierdoor wordt onder meer de macht van de president beperkt ten gunste van het parlement en de regio's en worden hervormingen op het gebied van de verdeling van land mogelijk. De nieuwe grondwet heeft de bevolking het gevoel gegeven dat er een nieuw Kenia ontstaat met betere vooruitzichten voor iedereen. Zo komen er een senaat en 47 counties met een eigen bestuur en veel autonomie. De regering mag maximaal 22 ministers tellen die geen lid van het parlement zijn. De controlerende functie van het parlement wordt versterkt. Veel hangt echter af van de manier waarop de grondwet wordt vertaald in overige wetgeving.

COMMUNITY | Onder de boom met ouders

Een belangrijke succesfactor bij de realisering van onze projecten blijkt **community development** te zijn. Het betekent letterlijk: **de gemeenschap ontwikkelen**. Hoe zien we dit in de praktijk en in relatie tot onze projecten?

Wanneer de armoede groot is, hebben mensen het gevoel dat het geen verschil maakt of ze in actie komen of niet, voor de ontwikkeling voor henzelf of voor hun land. Ze nemen een afwachtende houding aan en tonen geen of weinig initiatief, ze hebben de moed verloren. Onder *community development* verstaan we het in beweging brengen van de lokale bevolking zodat er weer initiatieven ontstaan en mensen zelf van alles ter hand nemen om zichzelf en hun land te ontwikkelen. IcfEM, onze partner, probeert dit te bewerkstelligen onder het motto 'CHANGE!'. Men zou dit met een nieuw woord transformatie kunnen noemen. IcfEM probeert in kleine discussiegroepen mensen zelf te laten nadenken over onderwijs, landbouw, medische zorg e.d. en organiseert bijeenkomsten over deze onderwerpen. IcfEM stimuleert de lokale bevolking volgens het principe 'bottom-up' om hen zo deel te laten nemen aan discussies over de verbetering van hun leefomgeving en hun bestaan. De projecten worden zo op democratische wijze door de mensen zelf gedragen.

Onze onderwijsprojecten passen prima in dit streven mensen uit hun armoedepositie te halen. Het vraagt veel tijd en energie van de partner om de mensen bij het project te betrekken. Ver voor de werkelijke bouw zijn er al vergaderingen gepland om het project toe te lichten en ouders, leerkrachten en anderen aan te sporen zich daadwerkelijk in te zetten. In het begin is de opkomst laag maar gaandeweg gaat het geheel meer en meer leven in de totale gemeenschap. De ervaring leert dat ze uiteindelijk graag meewerken en steeds enthousiaster worden. In de meest positieve situatie leidt het ertoe dat mensen gaan inzien dat **eigen initiatief** en daadwerkelijke **samenwerking** tot goede resultaten kan leiden. Om met een van onze partners te spreken:

'LITTLE IS MUCH IF PUT TOGETHER'.

By 2015 all United Nations Member States including Kenya have pledged to fulfil the undermentioned goals.

The 6 EDUCATION FOR ALL (EFA) GOALS

- 1. Expand and improve early childhood education**
- 2. Provide free and compulsory primary education by 2015**
- 3. Provide life skills training for out-of-school youths**
- 4. Promote adult education and literacy**
- 5. Eliminate gender disparities in primary and secondary education by 2005 and ensuring gender equality by 2015**
- 6. Improve all aspects of quality education**

The 8 MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS (MDGs)

- 1. Eradicate extreme poverty and hunger**
- 2. Achieve universal primary education**
- 3. Promote gender disparity and empower women**
- 4. Reduce child mortality**
- 5. Improve maternal health**
- 6. Combat HIV/AIDS, malaria and other diseases**
- 7. Ensure environmental sustainability**
- 8. Development a global partnership for development**

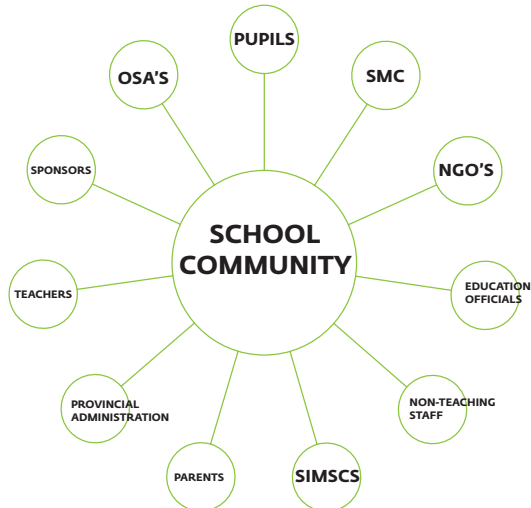
A PUBLICATION OF THE
KENYA NATIONAL ASSOCIATION OF PARENTS
P.O. BOX 22638 - 00400
TEL: 020 - 313867
NAIROBI.

Om die reden vragen wij altijd een bijdrage van de ouders aan het project van ongeveer 10 à 15%. Zij kunnen dit doen op verschillende manieren: wanneer mogelijk in geld of als dit niet kan in de vorm van arbeid of materialen, bv. bakstenen, zand, cement of een boom voor het hout. In de praktijk wordt van de laatste twee mogelijkheden het meeste gebruik gemaakt. Op een van onze scholen heeft het er zelfs al toe geleid dat de ouders zelf bakstenen zijn gaan maken voor een nieuw project op HUN school. Ook op landbouwgebied zijn zij in actie gekomen.

In een ander geval hebben de ouders geprotesteerd bij de overheid over het niet functioneren van het hoofd van de lagere school omdat de school jaar op jaar slechte examenresultaten haalde. Dit leidde er toe dat hij werd ontslagen en er een nieuw hoofd werd benoemd.

Een project op school moet zo dus een project van de ouders zelf zijn. In feite is onze stichting alleen een katalysator om tot eigen ontwikkeling te komen. We kunnen zo proberen mee te helpen een steentje bij te dragen aan een stukje eigen ontwikkeling in het gebied waar we werkzaam zijn. Onze bijdrage komt pas beschikbaar als de ouders hun project georganiseerd hebben en zelf hun bijdrage bijeen hebben gebracht.

Wij zijn blij met onze partners, die daarin een belangrijke rol spelen. Het zijn Kenianen, mensen van het land zelf, die deze boodschap uitdragen.

Alle betrokkenen rond een schoolgemeenschap

Boven: leerlingen van de technische school | Onder: training voor kleuterleidsters

4 | Verschillende aspecten bij onderwijsverbetering

a De infrastructuur

Infrastructuur maakt een belangrijk onderdeel uit van de projecten, d.w.z. nieuwbouw of renovatie van klaslokalen, de bouw van sanitaire voorzieningen, aanschaf van schoolbanken en schoolboeken. Alle voorzieningen worden ter plekke gemaakt met lokale materialen. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om kleuter, lager, middelbaar en technisch onderwijs. Enkele aspecten die wij hierbij hanteren:

- Wij bouwen slechts bij uitzondering een volledig nieuwe school maar doen in hoofdzaak projecten op bestaande scholen;
- Wij vinden spreiding van de projecten erg belangrijk. We willen voorkomen dat alle kinderen naar een enkele goede school gaan of dat een goed schoolhoofd van een goede school vanwege vriendjespolitiek de school moet verlaten.

Overigens blijft de benodigde uitbreiding van de voorzieningen ten behoeve van de opvang van de groei van leerlingen op de meeste scholen achterwege.

b Technisch onderwijs

In de loop van de tijd hebben wij steeds meer zicht gekregen op de lokale situatie van het huidige onderwijs. Kinderen gaan na de kleuterschool naar het lager onderwijs en daarna automatisch naar de middelbare school. Velen hebben daar echter niet de capaciteiten voor en hebben na deze periode ook geen uitzicht op een relevante baan of op vervolgonderwijs. Daarom is er grote behoefte aan goed gericht vakonderwijs. De voorzieningen daarvoor zijn echter slecht in dit gebied. Sinds een aantal jaren proberen we bij te dragen aan verbetering van de infrastructuur, aanschaf van gereedschappen en training van schoolhoofden.

c Kwaliteit van schoolleiding en leerkrachten

Naast de infrastructuur zijn een goede schoolleiding en voldoende, goede en betrokken leerkrachten onontbeerlijk. Zij immers bepalen het inhoudelijke onderwijsniveau. Ondanks dat nieuwe en goede gebouwen motiverend werken, zien we dat er ruimte is voor verbetering op het inhoudelijke vlak. Door trainingen te faciliteren voor schoolhoofden, leerkrachten en oudercomité's van de scholen waar wij een project hebben gedaan, proberen we een bijdrage te leveren aan deze inhoudelijke verbetering. We hebben inmiddels een netwerk opgebouwd van keniaanse experts op het vlak van onderwijs, die deze trainingen kunnen geven. Na afloop krijgen de deelnemers een certificaat.

d Onderlinge contacten

Onderlinge contacten tussen scholen blijken erg belangrijk te zijn. Het weten van elkaar waar men mee bezig is, het uitwisselen van ervaringen, het bezoeken van elkaars scholen om te kijken naar voorzieningen en al pratend ideeën opdoen over verbeteringen op school werken zeer stimulerend.

De stichting heeft het initiatief genomen om regelmatig de schoolhoofden, ouders en andere betrokkenen van scholen bijeen te brengen om te kunnen overleggen. Het blijken leerzame bijeenkomsten te zijn.

Tevens worden overzichten gemaakt van de resultaten op basis van *best-practise*, waarmee inzicht wordt gegeven hoe de eigen resultaten zich verhouden tot anderen en met wie een gesprek relevant kan zijn om te komen tot verbetering.

e Toegankelijkheid

Niet alle kinderen gaan automatisch naar school. Jongens gaan veelal naar school, maar voor kleuters, meisjes en gehandicapten is dat geen vanzelfsprekendheid.

- Veel **kleuters** blijven thuis omdat ouders er het nut niet van inzien, vanwege slechte faciliteiten en gebrek aan materialen en leermiddelen;
- Sinds het gratis onderwijs is ingevoerd gaan veel meer kinderen naar school, vooral **meisjes**. Hun aandeel bij het vervolgonderwijs is echter beduidend lager. Het belang van onderwijs onder de aandacht brengen van ouders blijft nodig om ervoor te zorgen dat zij ook hun dochters naar school laten gaan.
- Voor **gehandicapten** is het niet gemakkelijk tot de scholen toe te treden. Vaak worden zij door de ouders 'achter' gehouden en door de gemeenschap niet geaccepteerd. Extra ondersteuning van gehandicapte kinderen en begeleiding van hun ouders ter voorbereiding van het onderwijs zou zeer wenselijk zijn en is alleen nog in Mumias (EARC) aanwezig.

f De rol van de overheid

In de afgelopen jaren is de bijdrage van de overheid veranderd, zoals de invoering van *free primary education* in 2002 voor het lager onderwijs. De ouders betalen geen schoolgeld meer en de overheid neemt sommige kosten over. De leerkrachten werden echter altijd al door de overheid betaald. Dit heeft tot gevolg dat onze stichting sinds 2005 geen leerboeken meer verstrekt maar zich richt op de infrastructuur en kwaliteitsverbetering.

Momenteel heeft elk district in Kenia de beschikking over een fonds, het CDF, *Constituency Development Fund*, van waaruit zij allerlei projecten in het district kan ondersteunen en mogelijk maken, bv. ook schoolprojecten. De overheid raakt meer en meer betrokken bij onze projecten en steeds vaker draagt zij bij

aan het project. Ook op het vlak van de kwaliteitsverbetering (in de vorm van workshops en cursussen) vraagt de overheid of Stichting Harambee haar hierbij kan ondersteunen in de regio.

g Blijvende aandacht

Om de gang van zaken op de diverse scholen te kunnen volgen, blijven wij zoveel mogelijk contact houden met alle scholen waar wij projecten hebben gedaan. De leerresultaten, discipline, de relatie met en de betrokkenheid van de ouders, de kwaliteit van het onderwijs en het onderhoud van de gebouwen zijn daarbij belangrijke aspecten. Sinds juni 2010 werkt een gepensioneerd hoofd van een middelbare school, Tryphosa Nandasaba genaamd, voor Stichting Harambee in Kenia. Zij vertegenwoordigt de stichting bij vergaderingen en bezoekt de scholen regelmatig. Daarbij rapporteert zij aan ons over de ontwikkelingen op de scholen, zodat wij daarop in kunnen spelen bij toekomstige projecten.

Solomon Nabie

Tatwa Mwachi

Ruth Nabie

Tryphosa Nandasaba

John Were

Fr. Peter Makokha

PARTNERS VAN STICHTING HARAMBEE IN KENIA

5 | Werkwijze Stichting Harambee

In de afgelopen jaren zijn veel projecten gerealiseerd op een groot aantal scholen. Dit heeft geleid tot een vastomlijnde werkwijze die voor elk project wordt gehanteerd.

a Partners

In beide werkgebieden van de stichting, Kimilili en Mumias, werken wij met een lokale partner die de projecten selecteert, coördineert en begeleidt tijdens de bouw. Zij zijn van groot belang voor het welslagen van de projecten. Zonder hen is een goed verloop van de projecten naar onze mening bijna niet mogelijk. Wij hebben lokaal mensen nodig voor uitvoering en controle. Omdat zij een duidelijk beeld hebben van de lokale gemeenschap kunnen zij ons goed adviseren over scholen die ondersteuning nodig hebben en over de betrokkenheid van de lokale gemeenschap.

IcFEM, partner in Kimilili

IcFEM betekent *Interchristian Fellowship's Evangelical Mission*. Dit is een interkerkelijke missieorganisatie, gevestigd in Kimilili, die hulp biedt aan de lokale bevolking d.m.v. projecten op diverse terreinen, zowel individueel als voor de totale gemeenschap. Evangelisatie is voor hen belangrijk: door waarden en normen aan mensen over te brengen proberen zij corruptie aan te pakken. Verder houden zij zich bezig met onderwijs, medische zorg, HIV/Aids-bestrijding, individuele sponsoring van medische operaties of schoolgelden voor weeskinderen, het begeleiden van mensen die een eigen bedrijfje willen beginnen, gehandicapten zorg, etc. IcFEM bestaat uit 120 Kenianen en een Engelse vrouw die al 30 jaar in Kenia werkt. Met de directeur Solomon Nabie en het management team is in de loop der tijd een goede relatie opgebouwd. De stichting heeft ook formeel een samenwerkingsovereenkomst gesloten met IcFEM over de manier waarop met elkaar wordt samengewerkt op onderwijsgebied. Na verloop van tijd wordt die geëvalueerd om de samenwerking verder te verbeteren.

Roel en Marianne Meijers werken twee maal per jaar gedurende twee maanden aan de continuïteit van de projecten. Daardoor is het werk van de stichting in de loop der jaren meer verankerd in de gemeenschap wordt de complexiteit van het werk voor haar nog duidelijker zichtbaar. En project tot een goed einde brengen is een ingewikkeld proces, waarbij een variëteit aan factoren een rol speelt. Het werken in een ontwikkelingsland met mensen uit een heel andere cultuur vraagt veel geduld en flexibiliteit van beide kanten. Geduld, berokkenheid, respect voor elkaar en plezier in het werk zijn daarbij van cruciaal belang.

Father Peter Makokha, partner in Kimilili

Voor projecten op de katholieke scholen werken wij nauw samen met Fr. Peter, de pastoor van Kimilili. In de afgelopen jaren is een open samenwerking gegroeid en hebben we goede projecten kunnen realiseren. Fr. Peter is actief in het schoolbestuur van de diverse scholen en is tevens lid van het District Education Board (DEB) in Kimilili, waarin overheid, scholen, ICSEM en andere belanghebbenden vertegenwoordigd zijn.

John Were, partner in Mumias

Toen Roel Meijers werkzaam was als leraar in Kimilili, was John Were directeur van de school. Inmiddels is John gepensioneerd en verhuisd naar Mumias. Hij is momenteel betrokken bij veel scholen in de omgeving als adviseur of als lid van het schoolbestuur. Hij is een betrouwbaar en vooraanstaand lid van de lokale gemeenschap. Naast de begeleiding van het project zelf begeleidt John vaak ook de school op andere terreinen. Hij coacht dan het hoofd en team van leerkrachten en adviseert hen op velerlei terreinen op onderwijskundig vlak.

b Projectkeuze

Geen vraag, geen project!

De aanvraag gaat naar de partner. De school die zelf om hulp vraagt of die wordt voorgesteld om voor hulp in aanmerking te komen, wordt eerst door onszelf bezocht als dat mogelijk is. Er wordt gesproken met het schoolhoofd, leraren en leerlingen en evt. met een vertegenwoordiging van schoolbestuur of oudercomité. Wanneer in overleg met betrokkenen de beslissing tot het geven van hulp is genomen, wordt aan de school gevraagd een projectvoorstel in te dienen. Hiervoor is door de stichting een format opgesteld, dat aan hen wordt toegestuurd.

De volgende punten komen daarbij aan de orde:

- 1 Algemene gegevens van de school
- 2 Omschrijving van het project en het doel ervan
- 3 Hoe past dit project in de prioriteitstelling van de school
- 4 Gedetailleerde kostenbegroting
- 5 Op welke wijze denkt de school het project te onderhouden op langere termijn
- 6 Hoe denkt de school de vooraf afgesproken eigen bijdrage te financieren
- 7 Planning van de werkzaamheden
- 8 Hoe meldt de school terug aan de sponsors over het project
- 9 Bevestiging van de samenwerking in de vorm van een handtekening van het schoolhoofd, het schoolbestuur, de ouders en de vertegenwoordiger van de lokale overheid (District Education Officer genaamd).

c De eigen bijdrage van de school

Het is de bedoeling dat de school een eigen bijdrage levert aan het project om de betrokkenheid van iedereen die ermee te maken heeft te waarborgen. Deze bijdrage is globaal 10 tot 15% van de totale projectkosten en kan in verschillende vormen plaatsvinden:

- in geld naar draagkracht van de school (komt in de praktijk weinig voor);
- in arbeid, waarbij leerlingen, leerkrachten of ouders zelf meehelpen bv. door bakstenen te maken, de fundering te graven, stenen e.d. aan te voeren;
- in materialen, bv. een boom voor hout, etc.

d Transparantie

Een belangrijk punt is de duidelijkheid over de correcte besteding van de gelden. Dit proberen wij zoveel mogelijk te realiseren door op de volgende manieren te werk te gaan:

- 1 Meer dan één persoon informeren over het project door ervoor te zorgen dat niet alleen het schoolhoofd, maar ook ouders, schoolbestuur en lokale vertegenwoordiger van het ministerie op de hoogte zijn.
- 2 Het geld wordt in Kimilili aan IcFEM overgemaakt en zij geeft het geld uit aan arbeid of materialen, de school ziet het geld zelf niet. In Mumias gaat het wel direct naar de school maar er zijn van vier mensen handtekeningen nodig om het geld van de bankrekening te kunnen halen.
- 3 Van te voren duidelijke afspraken maken.
- 4 De overheid informeren over onze projecten op de scholen.
- 5 Wanneer er officieel geld overhandigd wordt, gebeurt dit in de vorm van een cheque zodat iedereen kan zien om welk bedrag het gaat.
- 6 Heldere terugkoppeling naar donoren en sponsors over de besteding van de middelen.

NB. Stichting Harambee overhandigt nooit cash geld, maar maakt het altijd over via de bank. In geval van projecten in Kimilili gaat dit via IcFEM; zij besteedt het voor de school, in een bedrag ineens of in delen.

e Begeleiding en toezicht

Het gehele proces van de bouw wordt door een van onze drie partners begeleid. Dit houdt ook in dat zij niet alleen overleggen met de school maar ook met de ouders. Die spelen een zeer belangrijke rol i.v.m. hun eigen bijdrage en zij moeten immers de kinderen naar school sturen! Ook de overheid wordt geïnformeerd over het project: elke keer als een bestuurslid een bezoek aan Kenia brengt, bezoekt hij/zij lokale betrokkenen. De salarissen van de leerkrachten worden overigens door de overheid betaald.

EIGEN BIJDRAGE | Stenen verzamelen voor de fundering

EIGEN BIJDRAGE | De productie van bakstenen

f Afronding

Wanneer het project klaar is, dient de school daarover een rapportage aan Stichting Harambee te maken, inclusief foto's en een financiële verantwoording. Bij voorkeur zorgt de school ook voor een dankbrief voor de donor(en). Stichting Harambee bericht de donoren over het project. Daarmee is in principe het project afgesloten.

g Nazorg

Tijdens bezoeken aan West-Kenia worden regelmatig de scholen bezocht waar een project is ondersteund. Het blijvend aandacht geven wordt niet alleen zeer op prijs gesteld, maar is belangrijk om voortgang te blijven boeken. Daarbij wordt de onderlinge uitwisseling van kennis en ervaringen gestimuleerd om verdere verbeteringen tot stand te brengen en is er aandacht voor onderhoud.

h Evaluatie

Het is belangrijk voor onze stichting te weten wat het effect is van onze projecten op de gemeenschap en de school en hoe het proces is gelopen. We overleggen met de betreffende partner en in een aantal gevallen ook met het schoolhoofd en de ouders, hoe het project is verlopen en welke lessen er voor de toekomst kunnen worden getrokken. Uit deze gegevens hopen wij verbeteringspunten te halen voor de werkwijze bij volgende projecten. Een studente van de Radboud Universiteit Nijmegen heeft in 2008 een onderzoek gedaan naar de impact van onze projecten op de school en de lokale gemeenschap. Het is echter nog niet zo eenvoudig om bij een dergelijk onderzoek de culturele verschillen te overbruggen. Maar na tien jaar werken in Kenia is het belangrijk meer te weten over de impact van onze projecten in de gemeenschappen en op de scholen. Daarom hebben we in overleg met IcFEM, aan het Institute of Social Studies in Den Haag gevraagd er een onderzoek naar te doen. Dit vindt plaats in 2012.

6 | Fondsenwerving

Donoren en sponsoren

Wanneer het projectvoorstel op papier staat wordt het aan ons toegezonden en bekijkt het bestuur van de stichting of zij akkoord gaat. Zo ja, dan gaat de stichting op zoek naar donoren en sponsoren of organiseert zij zelf activiteiten om geld bijeen te brengen, zoals een rommelmarkt, sponsorloop, scholenacties, aanvragen bij stichtingen, Rotary Clubs etc. Het kan zijn dat er een projectvoorstel ligt dat soms teveel geld vraagt om door één donator te worden opgebracht. De stichting probeert dan meerdere donoren voor dit project te interesseren.

Via de website kan men zich aanmelden om de Stichting Harambee financieel te steunen. Dit kan door Vriend te worden van de stichting met een regelmatige bijdrage, een gift te doen, Bedrijfsvriend te worden, een schenking of lijfrente af te sluiten, een actie te organiseren etc.

De Stichting geeft tweemaal per jaar een nieuwsbrief uit om alle betrokkenen te informeren over alle activiteiten zowel in Kenia als in Nederland. Bij grote donaties, meer dan € 500, krijgen donoren een individuele terugmelding wanneer het project is afgerond.

IMPULSIS en Wilde Ganzen

Stichting Harambee werkt nauw samen met partner IMPULSIS die tot en met 2010 na goedkeuring de projecten van de stichting heeft verdubbeld. Wij zijn verheugd dat wij in de afgelopen jaren een goede samenwerking met hen hebben opgebouwd. Als gevolg van veranderd kabinetsbeleid m.b.t. ontwikkelings-samenwerking is echter sinds 2011 de bijdrage van IMPULSIS beperkt tot max. 33% voor uitsluitend kwaliteitsprojecten. Het is duidelijk dat dit kabinetsbeleid een grote financiële aderlating tot gevolg heeft. Meer en meer zijn we op onszelf aangewezen om de middelen voor de projecten zelf bijeen te brengen. Behalve met IMPULSIS werkt Stichting Harambee ook samen met Wilde Ganzen. Voor door hen goedgekeurde projecten draagt Wilde Ganzen bij in de projectkosten tot een bedrag van 55% van de door Stichting Harambee bijeengebrachte gelden.

Stichting Sukaisa

Sinds 2011 werkt Stichting Harambee samen met Stichting Sukaisa in Amsterdam voor de fondsenwerving. Stichting Sukaisa werft zelfstandig fondsen voor een of enkele projecten van Stichting Harambee. In korte tijd is een positieve en plezierige samenwerking ontstaan tot voordeel van beide stichtingen.

7 | Toekomstvisie Stichting Harambee

Sinds 2001 heeft Stichting Harambee op 32 scholen veel projecten van verschillende omvang gerealiseerd waarmee ervaring is opgedaan. De fondsenwerving loopt goed en de bekendheid van de stichting neemt verder toe. In 2011 heeft Dagblad Trouw 850 van de in totaal 6.000 tot 7.000 goede doelen in Nederland onderzocht en een Top 50 gemaakt op basis van transparantie, organisatie en de kans dat donaties goed besteed worden. We zijn blij en trots dat we op de 21e plaats staan. Als vanzelf komt de vraag aan de orde: hoe willen wij nu verder, waar ligt in ons werkgebied de grootste prioriteit?

Onze eigen ervaringen en het overleg met onze Keniaanse partners en overheid hebben geleid tot een duidelijk beeld van onze bijdrage in de toekomst. Het bestuur van de Stichting heeft daartoe de volgende lijn uitgezet:

Verbreding

Doorgaan met spreiding

Spreiding van onze projecten blijft belangrijk. Wij willen meerdere scholen helpen en niet een enkele school waar alle kinderen naar toe willen. Voorkomen van onderlinge jaloezie en de leegloop van andere scholen zijn daarbij belangrijke overwegingen. Dit impliceert dat het moment van stoppen met een project moeilijk is omdat er altijd nog veel te doen blijft op de scholen.

Een ander argument voor spreiding is dat, wanneer je de *community development* leidend voor het project wilt laten zijn, het goed is om veel mensen en gemeenschappen te bereiken. Soms gaan we bewust weg op een school om te zien of de gemeenschap zelf het initiatief neemt om verder te gaan op de school.

Aandacht meer richten op vakonderwijs

In de loop van de tijd is het ons duidelijk geworden dat er grote behoefte is aan gericht beroepsonderwijs. Veel kinderen gaan na de lagere school naar de middelbare school ongeacht hun capaciteiten. Maar een klein deel hiervan gaan naar de universiteit, het gros van de kinderen kan dit niet en zou gebaat zijn bij opleiding in een bepaald gericht beroep zoals timmerman, loodgieter, metaalbewerker, kapster, naaister etc. Daarmee kan men ook een eigen bedrijfje starten om in zijn eigen onderhoud voorzien. Deze vorm van onderwijs is echter duidelijk onderbelicht in Kenia. Ook onze partner ICFEM ziet deze behoefte heel duidelijk. Daarom hebben Stichting Harambee en ICFEM samen in 2009 een

onderzoek gedaan naar de situatie op scholen voor vakonderwijs. De conclusies waren ronduit onthutsend: op alle denkbare vlakken waren grote achterstanden en problemen. Vanaf 2010 worden activiteiten ondernomen om deze vorm van onderwijs te ondersteunen en te verbeteren. Voor de komende jaren ligt hier nog een mooie uitdaging!

Verdieping

Verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs

Tijdens ons bezoek aan Kenia in oktober 2007 hebben wij in aanwezigheid van Karel Roos van IMPULSIS een vergadering belegd met de partners van onze stichting over onderwijskwaliteit. Na uitgebreide discussie hebben wij de conclusie getrokken dat meer aandacht nodig is aan de verbetering van kwaliteit. Dit omvat zowel de verbetering van organisatie en management van de school als ook de kwaliteit van het lesgeven. Het gaat niet alleen om trainingen maar ook om de implementatie van de verbeteringen in de dagelijkse praktijk. We denken daarbij aan schoolhoofden, leerkrachten en oudercomités, zowel voor lagere, middelbare, kleuter- en technische scholen.

Wij geven zelf geen inhoudelijke trainingen en cursussen, maar faciliteren die: zorgen dat ze plaats vinden onder leiding van Keniaanse deskundigen. Wij vinden het belangrijk dat dit Kenianen zijn omdat zij een beter zicht hebben op de lokale situatie, omstandigheden en achtergronden. Inmiddels heeft Stichting Harambee een netwerk van experts opgebouwd die cursussen en trainingen kunnen geven.

Stimuleren van onderlinge kennisuitwisseling

Ook kennisuitwisseling door leerkrachten, schoolhoofden en oudercomités kan een goede bijdrage leveren aan verbetering van het schoolmanagement en de onderwijskwaliteit. Zoveel mogelijk zullen gelegenheden gebruikt worden om vertegenwoordigers van de scholen, die door Stichting Harambee ondersteund zijn, bijeen te brengen en kennis en ervaringen uit te wisselen.

Zodoende levert Stichting Harambee niet alleen een bijdrage aan een betere infrastructuur maar ook aan de feitelijke verbetering van de onderwijskwaliteit. Daarmee helpen we de scholen om *Centres of Excellence* te worden en zijn zij een voorbeeld voor andere scholen.

10 jaar Stichting Harambee feiten en cijfers 2001 - 2011

70 projecten
directe hulp aan 27 scholen
16 lagere, 8 middelbare en 3 technische scholen
32.000 leerlingen hebben hierbij baat gehad
in Kimilili en Mumias in West-Kenia
85 nieuwe en 47 gerenoveerde klaslokalen
3 bibliotheken
6 kleuterscholen
90 toiletten
voorzieningen voor elektriciteit
tanks voor de opvang van regenwater
2.440 schoolboeken
47 computers
1.600 drie-zits schoolbanken
volledig nieuwe lagere school van 16 klassen
nieuw schoolbegeleidingscentrum voor gehandicapte kinderen
volledig nieuwe technische school
traumacounseling programma voor scholieren
trainingen voor schoolhoofden, leerkrachten en ouders
totaal besteed € 850.000,-
kleinste project € 250,-
grootste project € 114.000,-
70 officiële overhandigingen van een project
regelmatig overleg met de lokale overheid
grote betrokkenheid van de lokale gemeenschappen
3 partners in Kenia: John Were, IcFEM, Fr. Peter Makokha
afstand tot Nederland: 6.800 km
partners in Nederland: IMPULSIS/Edukans, Wilde Ganzen,
Stichting Sukaisa
heel veel goede donoren die ons blijven steunen
enthousiast bestuur en vrijwilligers
oplage nieuwsbrief en jaarverslag: 400 exemplaren
53 bestuursvergaderingen

meer dan 95% van donaties besteed aan projecten!